

Dertiende zondag door het jaar

Woord en communieviering – Huis van Dominicus – 30 juni 2024

---

gelezen: Wijsheid 1,13-15; 2,23-24; uit Psalm 30;
2 Korinte 8,9.14-15; Marcus 5,21-43.

1.

Als het journaal beelden toont van verwoeste steden, van ouders met dode kinderen in hun armen en kinderen zonder ouders om voor hen te zorgen. Bij de berichten over de enorme hongersnood in Sudan, over kinderen vermoord door drugskartels. bij de verhalen die we op tal van plaatsen kunnen horen en lezen van mensen die hierheen zijn gekomen, gevlucht voor onvoorstelbaar geweld en adembenemende dreiging. Staand aan een graf van een dode. Mij gaat op zulke momenten vrijwel altijd het begin van de lezing uit Wijsheid door het hoofd: 'God heeft de dood niet gemaakt en vindt geen vreugde in de ondergang van hen die leven. God heeft de mens immers geschapen voor een onvergankelijk leven' (Wijsheid 1,13-15).

Er is een tijd geweest dat het hele leven van een gelovige geacht werd te draaien om een goede dood, en het aardse bestaan werd beschouwd als een soort examen dat bepaalde of je werd toegelaten tot het hiernamaals. Dat was een ontsporing. De lezing uit Wijsheid bestaat uit twee stukken die in de oorspronkelijke tekst tamelijk ver uit elkaar liggen. Daartussenin valt bijvoorbeeld te lezen dat het onjuist is om te denken dat ons leven maar toeval is en het later zal zijn alsof wij er nooit zijn geweest (Wijsheid 2,2). Een mensenleven is van oneindige waarde en we zijn gemaakt voor een onvergankelijk leven waar het leven hier en nu deel van is, het begin. Zo is ons leven beeld van Gods eeuwigheid (Wijsheid 2,23).

2.

Het is wat mij betreft onze ultieme troost, al weet ik natuurlijk ook dat er situaties zijn waarin je kunt uitzien naar de dood. Zij ervaren het leven niet als geschenk, maar als een zware last – een voor hen te zware last. Wij kennen waarschijnlijk allemaal wel iemand voor wie dat geldt, of heeft gegolden. Het doet je met de mond vol tanden staan en ik zal nooit beweren dat ik weet hoe daarmee om te gaan. Toch blijft ook dan staan dat God de dood niet heeft gemaakt, maar het leven voor ons wil.

De dood is geen oplossing voor welk probleem dan ook, de dood is de ultieme nederlaag. God is de levende die ons het leven gunt en geeft, en van daaruit is het onze opdracht als de dankzij zijn levengevende kracht levende mensen die wij zijn, elkaar leven te gunnen en te geven. Zodat, zoals we het de apostel Paulus hoorde formuleren, op het ene moment onze overvloed het gebrek van anderen aanvult en op een ander moment de overvloed van anderen ons gebrek. Als wij elkaar leven weten te geven zijn we beeld van God die in Jezus zijn leven gaf zodat wij het volle leven zouden ontvangen. God heeft ook zijn dood niet geschapen of gewild, maar de liefde waarmee Hij zijn leven gaf, maakte het tot bron van leven voor ons.

3.

Twaalf jaar was ze al ziek, de bloedvloeiende vrouw waarover het evangelie van vandaag ons vertelt. Haar ziekte maakte haar onrein, een paria, een onaanraakbare, een levende dode. Het dochttertje van Jairus dat ons voor ogen wordt gesteld was nog maar twaalf jaar toen ze stierf. Zij was nog helemaal niet aan het volle leven toegekomen.

De bloedvloeide vrouw en het dode meisje: zij staan voor talloos velen: de geminachten en de uitgebuitenen, de nooit in hun eigenheid gezienen, de nooit serieus genomenen. De vele jong gestorvenen – veel te veel en veel te jong gestorven. *Talita koem*, Ik zeg je: sta op – we kunnen niet anders dan ons voorstellen, ik kan niet anders dan mij voorstellen dat dit tot hen allemaal is gezegd.

4.

Morgen is het 1 juli en vieren wij zoals gezegd Keti Koti, het feest van de verbroken ketenen. We herdenken de afschaffing van de slavernij in het koninkrijk der Nederlanden op 1 juli 1863. Maar zoals we aan de vooravond van Bevrijdingsdag degenen herdenken die voor onze vrijheid gestorven zijn, zo is het passend om aan de vooravond van Keti Koti degenen te herdenken wier leven door de slavernij gefnuikt is. Die in Afrika gevangen werden genomen en weggevoerd, die tijdens de overtocht op de slavenschepen gestorven zijn, die geslagen en gemarteld werden, die niet als mensen, maar als werktuigen werden gezien en behandeld.

Zij waren geschapen om ten volle te bestaan met het oog op een onvergankelijk leven. Het is passend om te bedenken dat niet God, maar dat mensen als wij, onze voorouders verantwoordelijk waren voor hun lijden en hun dood.

5.

Laten wij in hen de bloedvloeiende vrouw uit het evangelie herkennen. De vrouw die in Jezus de aanwezigheid voorvoelt van de God die ook haar het leven gunt. De vrouw die naamloos blijft, maar voldoende besef heeft van haar eigenwaarde om haar hand uit te steken en Jezus' kleren aan te raken. Bij gevolg stroomt het leven naar haar toe, haar ziekte en onreinheid worden doorbroken en zij wordt door Jezus waargenomen en aangesproken. Jezus geeft haar meer dan een naam, Jezus maakt haar tot zijn familie, de familie van zijn God. 'Mijn dochter, jouw vertrouwen is jouw redding; ga in vrede, en blijf van jouw kwaal verlost.'

Gedenken wij in haar de vrouwen en de mannen die in Jezus hun broeder herkenden en in staat waren in de prediking die er toch vaak op gericht was tot slaaf maakten zich te laten schikken in hun lot, de ongekende stem te horen van een God die er nota bene niet voor terugschrikt om zelf de gestalte van een slaaf aan te nemen, zoals de hymne die Paulus in zijn brief aan de Filippenzen citeert het zegt. Zo maakt Hij de slaven tot zijn zusters en broeders en toont Hij zich de belichaming van de God die de ellende van zijn volk zag toen zij slaven waren in Egypte, de jammerklachten over hun onderdrukkers hoorde hun lijden kende en afdaalde om hen te bevrijden (vgl. Exodus 3,7-8). Opdat zij ten volle zullen leven, in vrijheid, en wij met en dankzij hen, als wij hun vrijheid aan ons ten goede laten komen en wij ons de dienaren maken van hun vrijheid.

6.

Maar willen wij dit wel? Direct na de tekst die wij vanmorgen lazen vertelt het Marcusevangelie hoe Jezus wordt ontvangen in de synagoge van Nazeret, zijn vaderstad. Zijn familie weigert zich door Hem in een nieuw en wijds perspectief te laten zetten en snoeit hem terug tot de eigen maat. 'Dat is toch de timmerman', zeggen zij, 'de zoon van Maria en de broer van Jakobus en Joses en Juda en Simon? Zijn zusters wonen toch hier bij ons?' Zij laten zich met andere woorden niets wijs maken en weten alles al. Zien wij nog – wij in de kerk, wij in een cultuur die als het ons uitkomt zich beroept op zijn Joods-christelijke wortels – zijn wij nog in staat

om te zien hoe revolutionair de Bijbel is en hoe allesdoorbrekend Jezus' optreden en boodschap is en blijft – en hoezeer wij dat nodig hebben?

Direct voorafgaand aan het evangelie van vanmorgen vertelt de evangelist Marcus hoe Jezus op spectaculaire wijze een heel leger demonen uitdrijft uit een man die daarom zelfs met kettingen niet vast te binden was (Marcus 5,3). Als Jezus hem naar zijn naam vraagt, antwoordt hij: 'Mijn naam is Legio, want we zijn met velen' (vers 9). Jullie kennen het verhaal: Jezus stuurt de demonen in een kudde varkens en die storten zich in het meer en verdrinken. Daar schrikken de omwonenden zo van dat ze Jezus vragen om weg te gaan, terwijl zij toch ook de man die in de macht van Legio was geweest zien zitten, gekleed en bij zijn volle verstand (vers 15 en 17). Het lijkt erop dat zij liever iemand hebben die tussen de graven en op de bergen loopt te brullen en zichzelf met stenen beukt (vers 5). Met zo iemand hoef je geen rekening te houden, die kun je uit alle macht proberen vast te ketenen en ook al breekt hij de kettingen steeds opnieuw stuk, de verhoudingen zijn duidelijk: hij moet getemd worden op jouw voorwaarden. Jezus willigt hun verzoek in en gaat weg, maar Hij laat de man achter met als opdracht: 'Ga naar huis, naar je familie, en vertel hun wat de Heer voor jouw gedaan heeft en hoe Hij zich over jou heeft ontfermd' (vers 19).

7.

Ook hierom is het zaak Ketu Koti te vieren, juist in deze tijd dat we onszelf zozeer gevangen en geketend lijken te voelen en wij niets anders lijken te kunnen verzinnen dan brullen en onszelf met stenen beuken. Ketu Koti herinnert eraan dat er ware bevrijding mogelijk is, ook al blijft deze soms lang – veel te lang – uit, op voorwaarde dat wij ons laten aanraken en beseffen dat we aangeraakt moeten worden. Teneinde steeds opnieuw dochters en zonen te worden van God die de dood niet heeft gemaakt en geen vreugde vindt in de ondergang van hen die leven, maar alles heeft geschapen om ten volle te bestaan.

De positie van onze kerk lijkt in mijn ogen een beetje op die van het dochtertje van Jaïrus. Ze komen van alle kanten, de mensen die zeggen dat zij gestorven is en dat het geen zin meer heeft om daar iemand nog mee lastig te vallen. Maar dan zegt Jezus: 'Waarom die drukte en die tranen? Zij is niet gestorven, zij slaapt.' En hoewel iedereen Hem uitlacht, neemt Hij haar bij de hand en doet haar opstaan, zodat zij vrij rond kan lopen. Kunnen we dat geloven? Horen wij zijn opdracht om haar te eten te geven, om onszelf zo te voeden zodat zij gevoed wordt? Herinneren wij ons dat Hij zelf daarvoor het voedsel is, ook hier en nu, ook vandaag?

Erik Borgman